

Voorganger: Ds. Jetty Scheurwater

Lezingen:

1^e schriftlezing: Exodus 3, 1-15

2^e schriftlezing: Lucas 20, 27-38

Als de opstanding bestaat, van wie is dan de vrouw de echtgenote als zij zeven mannen heeft gehad? Wie verzint zo'n absurd voorbeeld? Alleen iemand die op voorhand al niet in de opstanding gelooft. Ons verhaal staat in de context van de poging om Jezus' gezag onder het volk te ondermijnen. Hoofdstuk 19 eindigt met het verhaal van de tempelreiniging en de woorden: "Dagelijks gaf hij onderricht in de tempel. De hogepriesters, de Schriftgeleerden en de leiders van het volk wilden hem uit de weg ruimen, maar ze wisten niet hoe ze dat moesten doen, want het hele volk hing aan zijn lippen." Met de Sadduceeën wordt een machtige groep opgevoerd die probeert Jezus als rabbi te diskwalificeren. De Sadduceeën waren een sociale toplaag, een elite zou je kunnen zeggen. Hun priesters hadden grote religieuze en politieke invloed. Theologisch zou je hen conservatief kunnen noemen. Zij houden zich uitsluitend aan de wet van Mozes en erkennen niet de theologische traditie die tot ontwikkeling is gekomen na de ballingschap en door de Farizeeën wel als gezaghebbend wordt beschouwd. Zo geloven Sadduceeën niet in de opstanding, want - zo argumenteren zij - er is geen sprake van opstanding in de wet van Mozes.

Onze vraag 'is er leven na de dood?' is niet nieuw. Ook in de tijd van Jezus waren er veel opvattingen over het leven na de dood. Maar naar aanleiding van Jezus' antwoord aan de Sadduceeën blijkt met opstanding nog wel iets anders bedoeld te worden dan een leven na dit leven. Uitgedaagd door de Sadduceeën met deze bizarre kwestie getuigt Jezus van zijn geloof in de opstanding. Toch diskwalificeert hij zich niet als Joodse rabbi, want hij baseert zich juist op de wet van Mozes. En *en passant* ondergraaft hij de positie van de Sadduceeën.

Voor we verder gaan zullen we ons afvragen, waarom wij dit theologische dispuut van eeuwen terug aandacht zouden willen geven. Wat is de relevantie van dit verhaal voor ons die leven in de 21ste eeuw? Die vraag is niet onschuldig. De Sadduceeën stellen Jezus deze vraag om zijn bevoegdheid ter discussie te stellen. Vragen naar de opstanding is vragen naar het gezag van Jezus. Voor ons geldt eigenlijk niet anders: op het moment dat wij 'de opstanding van Christus' - hoe we die ook verstaan - niet meer als basis van ons geloven ervaren, staat de deur naar secularisatie wijd open. Wie de opstanding, hoe deze dan ook wordt geïnterpreteerd, geheel ontkent, spreekt tegen dat Jezus is de Levende, en haalt daarmee het fundament onder het gebouw van de kerk weg. De opstanding als heilsfeit ligt aan de basis van de kerk als huis van de

levenden. Geen opstandingsgeloof, geen kerk! De discussie over de theoretische casus van de Sadduceeën wordt vooral gevoerd aan de hand van schriftcitaten. Zo gaat dat vaak bij een Joods dispuut. In de kerk hebben we de ervaring dat zo'n dispuut zelden vruchtbaar is. Vaak is de inzet bevestiging van eigen gelijk en zelden dient het de opbouw van de gemeente.

De hoorders van de casus zullen in het voorbeeld van de 7 broers verbonden met de opstanding 2 Makkabeeën 7 hebben horen klinken. In dat verhaal gaat het om 7 broers en hun moeder die tot martelaarschap worden gedwongen door de Griekse overheersers, die hen willen dwingen ongehoorzaam te zijn aan de voedselvoorschriften van Mozes. Als de tweede broer wordt gefolterd zegt hij tegen zijn folteraars 'U beneemt ons nu wel het tegenwoordige leven, maar de koning van de wereld zal ons na onze dood tot een nieuw, eeuwig leven opwekken, omdat we omwille van zijn voorschriften gestorven zijn.'

Het komt hier op neer: wie het vertrouwen in God bewaard, ontvangt het eeuwig leven'. Dit brengt helder aan het licht het verband dat Sadduceeën en andere Joden zien tussen gehoorzaamheid aan de wet van Mozes en het 'opgewekt worden tot eeuwig leven'. Het helpt ons niet met het verstaan van het 'opgewekt worden' en 'eeuwig leven ontvangen'. Als de Sadduceeën met Mozes komen door Deut. 25, 5 te citeren, komt Jezus met een ander citaat van Mozes, Ex. 3 vers 6 en 15. Als ik probeer te begrijpen wat hier gebeurd dan is dat, dat Jezus een fictieve, theoretische casus ombuigt naar een relationele kwestie. De casus van de zeven broers die een en dezelfde vrouw delen wordt teruggebracht tot de essentie van de kwestie die voor alle mensen van fundamenteel belang is: onze relatie met God. Wie leven uit de opstanding kunnen niet meer sterven en worden 'kinderen van God genoemd' en zijn 'als engelen'. Zoals Jezus de wet interpreteert, heeft Mozes in de tekst over de brandende struik al over de opstanding van de doden gesproken. In de proclamatie van de Naam, IK ZAL ER ZIJN, worden de doden levenden, want wie God in gedachtenis houden, die leven. En omgekeerd; opstanding bestaat hierin, dat God de namen, dat zijn de levenden, in gedachtenis houdt!

De mensen aan wie God zijn naam bekend maakt zijn 'levenden'! Zo zijn Abraham, Izak en Jacob 'levenden': zij hebben de Naam van God in gedachtenis gehouden. Het 'in gedachtenis houden' is verbonden met het levend houden van de woorden van God, dat is zijn gerechtigheid gestalte geven. Zo verstaan geeft Jezus

ons te denken, dat opstanding iets anders is dan leven na dit leven; zo verstaan is opstanding een impuls tot navolging, hier en nu. Dat geeft ook voleinding een andere betekenis. Geen speculatie over het einde van onze planeet door klimatologische en kosmische catastrofes. Maar 'voleinding' als de concrete beoefening van navolging door mensen hier en nu. 'Een nieuw leven', een leven met God en daardoor met anderen, die we zien met nieuwe ogen, de ogen van Jezus, die met ontferming bewogen raakt als hij de menigte ziet als een kudde schapen zonder herder. Jezus citeert vast niet toevallig uit het boek dat de Joden kennen bij de titel Sjmot, Namen; het doet denken aan Jesaja 43: '... dit zegt de HEER, die jou vormde Israël: ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!' Wij worden bij onze naam gekend en zo zijn wij allen voor hem in leven. Als Abraham, als Izak, als Jacob.

Terugkomend op de vraag wat de relevantie voor ons leven is, om de vraag naar de opstanding te stellen. Die relevantie kan niet liggen in een vage belofte van een leven na dit leven, waarvan Oosterhuis al dichtte 'Niemand die de dood is ingegaan, keerde ooit terug om ons van U te groeten?'. De relevantie van

opstandingsgeloof ligt in het heden, in onze eigen tijd van leven, de ruimte waarin wij zijn gesteld om opstandingsleven te leven, om Jezus de levende na te volgen, 'voleinding' uit te dragen, eeuwigheidswaarde concreet te maken. Opstanding vraagt om dagelijkse verwerkelijking van de Naam die over ons geschreven staat. Deze God heet 'Ik ben die er zijn zal' en zijn Naam is een programma: 'Ik zal er voor je zijn'. In het Hebreeuws is er geen verschil in de schrijfwijze van de naam en het programma, zoals er geen verschil is in het Hebreeuws tussen woord en daad, tussen zeggen en doen. En in de context van de dagen van voleinding zullen wij met verrukking spreken van deze God, de Onuitsprekelijke, aanwezig in onze wereld. In het dagelijkse leven kan Hij gezocht en gevonden worden.

AMEN

literatuur

De Eerste Dag, handreiking bij de jaarorde van de Raad van Kerken in Nederland, Boekencentrum Uitgevers Zoetermeer 2013 Dr. H. Mulder, *Lucas II, Een praktische bijbelverklaring*, uit de serie *Tekst & Toelichting*, Uitgeversmaatschappij J.H. Kok Kampen 1988